

AUSA · XXIII · 159 (2007) p. 153-163 · © PATRONAT D'ESTUDIS OSONENCS

FORMACIÓ D'ADULTS I FORMACIÓ D'IMMIGRANTS

CARME MOYANO
MIQUEL CASANOVAS
CLARA GUINDULAIN
Professors de Formació d'adults a Osona

Adult training and immigrant training

L'article proposa un recorregut per l'experiència de les escoles d'adults d'Osona a l'hora de desenvolupar activitats didàctiques amb població nouvinguda. Es tracta d'activitats que s'adrecen, sense distinció, a totes les persones que tenen com a objectiu comú ampliar la seva formació per al mercat laboral o per a un millor desenvolupament personal, la qual cosa fa de les escoles d'adults espais de trobada intercultural i potencia el seu paper com a agents de cohesió social.

Paraules clau: immigració, cohesió, interculturalitat, didàctica, formació d'adults, escola d'adults.

The article provides an analysis of the experience in the adult schools in Osona when developing didactic activities with the newly-arrived population. These are the activities aimed at, without distinction, all the people who have a common objective of extending their training for the labour market or for greater personal development, which makes the adult schools intercultural meeting points and strengthens their role as agents of social cohesion.

Paraules clau: immigration, cohesion, interculturality, didactic, adult training, adult school.

Introducció

Ens proposem descriure les accions educatives que s'han portat a terme, des de les escoles d'adults de la comarca, per donar resposta a la demanda de formació bàsica que ha generat la població nouvinguda. Abans, però, cal que expliquem breument què entenem per educació d'adults. Això és convenient per diferents raons. D'una banda, hi ha hagut diferents canvis d'adscripció administrativa. La formació d'adults depenia del *Ministerio de Educación* fins que es varen fer les transferències a la Generalitat. L'any 1990 va passar al Departament de Benestar Social i l'any 2004 es va retornar al Departament d'Educació. Aquests moviments han comportat canvis d'orientació i d'organització. D'altra banda, algunes persones entenen per educació d'adults actuacions parcials que no tenen en compte la totalitat de programes que es porten a terme. Finalment, en aquest moment el Departament d'Educació està definint l'estructura, l'organització, les competències i els programes que cal desenvolupar des de l'educació d'adults, vista des de l'òptica de "l'educació al llarg de la vida".

El marc legal general de l'educació i la formació de persones adultes a Catalunya el defineix la Llei 3/1991, de 18 de març, de formació d'adults, que entén la formació de persones adultes dins el concepte d'educació al llarg de la vida i

l'educació com una de les bases per treballar per a la igualtat: “la millor manera de promoure i garantir el dret a la igualtat és mitjançant la formació permanent, entesa com el procés educatiu que ha d'acompanyar la persona al llarg de la seva vida”.

En aquest sentit, la Llei considera la formació de persones adultes com “el conjunt d'activitats de tot tipus: educatives, culturals, cíviques, socials i formatives” que tendeixen a la millora de les habilitats, les capacitats, els coneixements, les relacions i la comprensió de l'entorn de la persona, i a “l'enfortiment de la democràcia per facilitar una dinàmica participativa en el si de la societat catalana”.

La Llei estableix tres àmbits fonamentals d'actuació que “incideixen des de camps d'actuació diferents en la formació integral de la persona”:

- La formació instrumental i la formació bàsica
- La formació per al món laboral
- La formació per al lleure i la cultura

D'entre les característiques generals de la formació de persones adultes, cal ressaltar l'ús de metodologies adequades per als diversos col·lectius que hi participen, la permeabilitat entre ensenyaments reglats i no reglats, i la necessitat de preveure actuacions específiques per a aquells sectors de població que no tinguin els nivells bàsics de formació (art. 3).

La Llei preveu l'establiment de convenis amb les administracions locals (art. 9) per tal de racionalitzar els recursos i promoure que “les corporacions locals elaborin plans locals de formació en els quals s'expressin les necessitats actuals i futures, i les iniciatives per resoldre-les” (art. 20.1). També insta la coordinació (art. 13 i 21) i la col·laboració (art. 9) entre entitats i institucions d'un mateix territori.

La importància de l'estudi de necessitats i de la concreció de programes i accions en el territori, amb la implicació de les administracions locals, ja quedà recollida en l'elaboració del *Libro Blanco de Educación de Adultos* quan s'afirmava que “tal vez no debiéramos hablar de centros, sino de programas locales que, sea cual sea la forma institucional, deben abarcar todas las actividades formativas que un adulto puede realizar en su ámbito territorial” (MEC, 1986, 29); com també en l'articulat del títol tercer de la Llei orgànica d'ordenació general del sistema educatiu (Llei orgànica 1/1990) i en el capítol IX de la Llei orgànica 2/2006, d'educació, dedicat exclusivament a l'educació de les persones adultes.

El paper destacat que aquestes lleis generals atorguen a les administracions locals ha motivat els ajuntaments de la comarca per donar una resposta adequada a la demanda social de formació d'adults que s'ha generat en diferents municipis d'Osona. Aquest fet ha donat com a fruit una oferta de formació d'adults força àmplia i important, sobretot si la comparem amb altres comarques de característiques similars; singularitat molt lloable si considerem que el desplegament d'aquestes lleis i la seva concreció no ha arribat mai a establir, ni actualment, un finançament clar de les diferents actuacions que atribueixen a la formació d'adults. Es tracta d'un important entrebanc a l'hora d'obtenir recursos econòmics per mantenir aquestes actuacions formatives.

Antecedents

Actualment les activitats educatives dirigides a la població nouvinguda i les que cal desenvolupar perquè la població receptora compregui aquesta nova situació, constitueixen un dels eixos centrals de les ofertes dels diferents centres de la comarca. A l'hora d'analitzar aquestes activitats hem de tenir present el punt de partida de les actuals escoles d'adults de Catalunya, quins van ser els seus inicis.

Els primers mestres que van ser nomenats pel Ministerio per impartir educació d'adults a la comarca van iniciar la seva tasca al barri de l'Erm de Manlleu el setembre de 1978. El seu nomenament, i el d'uns 130 mestres que van ser nomenats a tot Catalunya, va ser la resposta de l'Administració a una llarga campanya iniciada per les associacions de veïns, sindicats, mestres i col·lectius diversos i que portava com a lema "Cap barri sense escola d'adults" a les grans ciutats i "Cap comarca sense escola d'adults" fora de les ciutats. Era la reivindicació d'uns barris nous, constituïts arran de l'onada immigratòria dels anys seixanta i setanta, amb greus mancances urbanístiques i socioculturals.

El curs següent, el mateix equip de mestres va iniciar les classes a Vic i es van constituir com a Escola Comarcal d'Adults Miquel Martí i Pol, la qual es va estendre el curs 1984-85 a Torelló, on va iniciar un curs de formació bàsica. Posteriorment, durant la dècada dels noranta, diferents ajuntaments van iniciar cursos de formació d'adults vinculats a altres activitats de caire sociocultural. L'Ajuntament de Tona va començar a oferir tallers de caire sociocultural l'any 1981, i a partir del curs 1989-90 van començar els cursos de formació bàsica amb l'Escola Comarcal d'Adults Miquel Martí i Pol i més endavant amb Gram-Osona. L'Ajuntament de Balenyà va obrir l'escola d'adults el curs 1991-92: fins al curs 1998-99 la coordinació i la responsabilitat docent les van assumir mestres de l'escola Miquel Martí i Pol, el primer curs, i de Gram-Osona, després. Les primeres activitats de l'Escola de Persones Adultes de Centelles es dugueren a terme durant el curs 1996-97. La primavera del 2000, des dels ajuntaments de Balenyà, Centelles i Tona, es va iniciar el procés per a la creació d'un centre integral per tal de respondre satisfactòriament als reptes i a les necessitats vinculades als tres àmbits que preveu la Llei de formació d'adults 3/1991, i per superar les diverses limitacions locals en recursos pedagògics, econòmics, d'infraestructura, etc.

Actualment la formació d'adults, de caràcter públic, a la comarca està organitzada amb tres models diferents:

1. Els centres i les aules que depenen directament del Departament d'Educació: el centre de Vic i les aules de Manlleu i Torelló;
2. Els cursos que han organitzat diferents municipis conjuntament: la Fundació privada de Formació Permanent d'Osona Sud, formada pels ajuntaments de Centelles, Balenyà i Tona, que gestiona el Centre de Formació Permanent d'Osona sud amb tres espais educatius —Centelles, Balenyà i Tona—, i les aules del Lluçanès, que donen servei a diferents municipis.
3. Les aules o els centres municipals de diferents ajuntaments: Roda de Ter, Sant Hipòlit de Voltregà i les Masies de Voltregà.

Les primeres escoles d'adults de Catalunya van néixer amb la clara voluntat de ser motors de la formació bàsica dels nous barris on s'implantaven, però també amb la intenció de promoure dinàmiques socials que gestessin nous espais de cultura i de desenvolupament col·lectiu. Aquestes escoles d'adults pouaven del moviment de renovació de l'escola catalana que es va iniciar al final de la dictadura, dels moviments que es desenvolupaven a Llatinoamèrica, els quals enteniën els processos d'alfabetització com processos que porten al desenvolupament personal i social, i de la llarga experiència dels països europeus en la implementació de programes de formació d'adults. Aquests principis van quedar plasmats en la declaració final de la 5a Conferència Internacional sobre Educació d'Adults (Hamburg, 1997), on es pot llegir que "l'educació bàsica per a tothom suposa que totes les persones, sigui quina sigui la seva edat, tinguin una oportunitat, individualment i col·lectivament, de realitzar el seu potencial. No és només un dret, sinó també un deure i una responsabilitat cap als altres i la societat en el seu conjunt". També ens deia: "els objectius de l'educació dels joves i dels adults, considerada com un procés que dura tota la vida, són desenvolupar l'autonomia i el sentit de responsabilitat de les persones i les comunitats, reforçar la capacitat de fer front a les transformacions de l'economia, la cultura i la societat en el seu conjunt, i promoure la coexistència, la tolerància i la participació conscient i creativa dels ciutadans en la seva comunitat".

L'arribada dels primers immigrants estrangers a la comarca va coincidir amb els primers deu anys de formació d'adults de l'etapa democràtica actual. En aquell primer moment l'alumnat de les escoles d'adults, en els nivells de formació instrumental (aprenentatge de lectura i escriptura), estava constituït majoritàriament per persones castellanoparlants procedents de la immigració immediatament anterior. En els cursos de Graduat no era tan marcada la preponderància de població immigrada dels anys 60/70, però cal dir que, lògicament, estava totalment constituïda per persones que en el seu moment no havien pogut completar una escolarització que els permetés accedir a la titulació obligatòria, o per joves procedents del fracàs escolar. I a les classes del nivell de català (una de les ofertes més persistents des de l'inici de les escoles d'adults) hi assistien persones castellanoparlants o catalanoparlants que no havien tingut l'oportunitat d'aprendre a escriure en català. La característica comuna a tots aquests grups era la seva condició de treballadors amb mancances formatives que volien superar i nous reptes que comportaven, també, noves necessitats educatives. Aquesta particularitat generava vincles de complicitat i cooperació que apropava el nouvingut a les persones que ja vivien aquí. Era gent que venia a treballar per millorar la seva qualitat de vida i la de la seva família però que tenien mancances formatives, mancances que els dificultaven la participació plena en la vida de la nova comunitat que els acollia.

D'alguna manera es va anar creant una tradició i un estil que va fer possible que les escoles d'adults de la comarca fossin un dels primers llocs, no vinculats directament al món laboral i administratiu al qual es van adreçar els immigrants, on els estrangers accedien a uns serveis, no obligatoris, amb les mateixes condicions i com a iguals als ciutadans autòctons.

Els primers alumnes estrangers que van venir al centre de Vic no es van matricular a cursos adreçats a aquest col·lectiu, sinó que van incorporar-se a les classes

del nivell instrumental o a grups per obtenir el títol de graduat escolar. El primer alumne extracomunitari que es va matricular en el centre ho féu el curs 83-84 en el nivell instrumental. A partir d'aquell curs cada any podem trobar alguns alumnes nouvinguts matriculats en el centre. El setembre del 1988 es van matricular per obtenir el títol de graduat dues persones marroquines que tenien titulació universitària en el seu país. Dins d'un marc d'intercanvi de coneixements se'ls va proposar que fessin classes d'àrab a població autòctona. En principi, i gràcies al factor de la novetat, s'hi va inscriure molta gent, però la dificultat d'aquesta llengua va fer que el grup es reduís i no tingués una continuïtat en els cursos següents.

El mateix va passar a totes les escoles d'adults de la comarca, les quals abans d'iniciar les activitats específiques per a persones nouvingudes ja tenien alumnes estrangers en els cursos que oferien. Va ser a partir de la regulació de 1991 quan va començar a augmentar el nombre de població estrangera que arribava i, pel reagrupament familiar, moltes dones magribines. A partir d'aquest moment l'afluència d'alumnes nouvinguts a alguns centres de formació d'adults de Catalunya és significativa i des de la Direcció General de Formació d'Adults es comença a intuir que és un camp on s'ha d'intervenir.

Els primers esforços per a preparar educadors per a la nova tasca, però, parixen de la iniciativa d'organitzacions com la Fundació Bofill, GRAC de Girona i el programa TRAMA, amb el qual col·laboraven activament les escoles de la comarca.

Més endavant, l'any 1995, una comissió tècnica del Consell Assessor de Formació d'Adults (òrgan assessor de la Direcció General de Formació d'Adults) presentà un document en el qual es donaven directrius per orientar la tasca docent que algunes escoles d'adults havien iniciat amb població immigrada extracomunitària; tasca que cada vegada més centres es veïen amb la necessitat d'iniciar per tal de donar resposta a la demanda originada per l'augment de població estrangera que arribava a Catalunya.

Aquest document destacava aspectes tan significatius com que la integració de les persones immigrades i la formació havien d'anar plegades, ja que no es poden donar separatament. També posava de manifest que les necessitats de formació de les persones immigrades en el fons són les necessitats de formació de la vida adulta i són les mateixes que han sentit la majoria de persones adultes que inicien un procés de formació. Es vol aconseguir una titulació o una quota cultural quan es veu necessari o convenient per a la feina, per a la família o per al propi desenvolupament personal, o perquè es creu que la formació obrirà noves portes en el si de la societat.

La comissió considerava que caminaven vers una societat multicultural i dins d'aquest context definia el treball pedagògic de les escoles com a intercultural, és a dir, com a treball pedagògic d'interpel·lació i enriquiment cultural mutu entre cultures diverses, en la qual cap d'elles es considera inferior. Aconsellava una revisió dels textos didàctics i dels continguts de les programacions que s'utilitzaven en els centres de formació d'adults per evitar els prejudicis i la desinformació que moltes vegades transmetien i, sobretot, remarcava que no es podia resoldre el reptè pedagògic de la immigració estrangera fent només uns materials específics, ni

Estudiant en una aula de formació d'adults. Fotografia Sergi Càmara.

es podia plantejar com una acció unidireccional adreçada als immigrants; també la comunitat autòctona havia de ser subjecte i objecte d'aquesta nova orientació en la formació d'adults intercultural. Proposava que el centre de formació d'adults i el seu projecte educatiu es constituís en un element dinamitzador de la convivència social entre diverses cultures.

Entre altres recomanacions la comissió va posar un èmfasi especial en la necessitat de formar el professorat, ja que considerava molt important que els educadors coneguessin les situacions prèvies d'educació i formació i els codis culturals originals dels diversos col·lectius immigrants, alhora que proposava fomentar cursos específics per a formadors que els estimulessin a identificar les pròpies actituds etnocèntriques i els seus prejudicis. La Direcció General de Formació d'Adults, dins de les seves possibilitats, va impulsar aquesta tasca i es van fer nombrosos cursos, seminaris i jornades adreçats al professorat d'adults. Encara ara, des del Departament d'Educació es continua treballant en aquesta línia. És una tasca que ha donat fruit i sobretot ha servit per revisar els projectes educatius dels centres i adoptar criteris interculturals d'acord amb la seva realitat concreta, per universalitzar els programes adreçats als nouvinguts en les escoles d'adults de Catalunya i per crear material didàctic; però també ha servit per posar en comú i afavorir l'intercanvi entre les diverses experiències que es portaven a terme en els centres.

Aquest document, en la mesura que va ser assumit per la Direcció General de Formació d'Adults, va marcar i orientar les línies d'actuació de les escoles d'adults per tal que donessin una resposta adequada a la necessitat d'integrar el nombre creixent de persones immigrades que arribaven. Aquesta tasca es reflecteix en l'evolució del nombre de persones que s'han matriculat en els centres de formació d'adults de Catalunya i que podeu observar en el quadre adjunt.

Alumnes matriculats als centres i a les aules de formació d'adults a Catalunya			
Curs	Estrangers	%	Total
1997/98	3.382	8	40.020
1998/99	4.214	9	44.453
1999/00	8.080	18	45.885
2000/01	9.563	21	46.049
2001/02	10.284	21	48.902
2002/03	15.707	32	49.033
2003/04	17.839	32	55.160
2004/05	18.276	29	62.169
2005/06	25.845	35	74.763

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per la Subdirecció General de Formació d'Adults.

Inicis de les classes adreçades a estrangers

La primera activitat formativa, dirigida exclusivament a població estrangera, que s'imparteix en una escola d'adults de la comarca es va fer l'estiu del 1989 a l'escola d'adults de Manlleu. Era un curs de llengua i va servir d'embrió motivador per començar, el setembre, un programa de Formació Bàsica adreçat a població nouvinguda, en aquell moment exclusivament homes marroquins.

A partir de l'anàlisi d'aquest primer programa, l'any 1990, es va organitzar el que es va anomenar "Comissió Local d'Immigració". Aquesta Comissió estava formada per CCOO, l'Escola d'Adults Miquel Martí i Pol, Càritas de Manlleu i Benestar Social de l'Ajuntament de Manlleu, i tenia com a objectius marcar línies generals d'actuació i establir coordinacions entre les diferents entitats que, per les seves característiques, tenien contacte amb població nouvinguda, i organitzar els recursos i les accions que es volien dur a terme amb població immigrada. La finalitat d'aquesta Comissió era posar en funcionament una associació mixta formada per autòctons i immigrants.

L'escola d'adults de Manlleu, en un primer moment, va prioritzar el treball de dinamització del col·lectiu immigrant per tal que participés en la recerca de les respostes més apropiades a les seves necessitats socials i formatives, i perquè aconseguís les competències adequades per a connectar i cooperar amb altres

col·lectius. A banda dels cursos pròpiament de llengua i cultura, des de l'escola es va afavorir el desenvolupament d'una xarxa entre els diferents agents que intervenien en actuacions adreçades a població nouvinguda, a fi que els nouvinguts hi poguessin aportar la seva opinió i fossin partícips, alhora, del disseny de les actuacions. Una de les opcions de l'escola va ser formar les persones perquè es capacitessin per gestionar una associació. L'objectiu fonamental era contribuir a la creació d'un espai de convivència ciutadana on fos possible afirmar la interculturalitat com a base de l'ajuda mútua i de la convivència quotidiana. L'escola entenia l'acollida com un esforç que calia fer perquè les institucions i els serveis encaixessin tota mena de diversitat i evitar serveis específics, llevat que fossin del tot necessaris. Alhora es considerava que la tasca de formació obligava a obrir espais on els nouvinguts trobessin les eines útils per a viure aquí, però també on tots plegats poguessin fer aportacions a una cultura comuna.

També va ser l'escola d'adults de Manlleu la que va iniciar, el curs 92-93, les activitats dirigides a dones d'origen magribí. Des d'un principi es va voler afavorir la creació d'un àmbit cultural comú entre dones magribines i autòctones i que el curs de llengua i cultura que iniciaven fos un pas per a incorporar-se a la formació bàsica que s'impartia a l'escola. En els cursos dirigits exclusivament a dones sempre s'ha tingut en compte que el procés d'integració de les dones immigrades presenta més dificultats que el dels homes, a causa de la seva situació en la cultura d'origen, i per a les quals les mancances formatives i les dificultats d'arrelament a la societat d'acollida són més grans. A l'inici dels cursos dirigits a dones va ser molt important la coordinació que s'establí entre l'escola d'adults i el grup de dones de Manlleu per tal de donar una perspectiva social al treball d'acollida que es feia a l'escola. Així mateix, es potencià la creació d'un espai de relació i d'ajuda mútua on es trobaven dones autòctones i immigrades. Són exponents d'aquestes "trobadres" l'exposició "Miralls de Dones", espai d'intercanvi de coneixements i de manera d'entendre la vida entre dones de diferents procedències, i, més recentment, la realització d'una mostra gastronòmica amb motiu de les festes del barri de l'Erm. La preparació, realització i avaluació d'aquesta activitat feta al carrer constitueix un àmbit de formació per a la convivència i la cooperació per a tots els que hi participen.

El curs 92-93 també va començar el Programa Intermunicipal d'Actuacions amb Immigrants (Icària) d'Osona nord. El Programa el van iniciar els ajuntaments de Manlleu, Torelló i Roda de Ter, l'Àrea de Serveis Socials de la Diputació de Barcelona i tres entitats: Gram Osona, l'Aula d'Adults Miquel Martí i Pol de Manlleu i Jameiat Essalam. L'Aula Miquel Martí i Pol de Manlleu hi va participar molt activament, tant a l'inici com durant el temps que va mantenir-se dins del Programa l'Ajuntament de Manlleu (1992-1999). El Programa era un conjunt d'accions educatives i d'activitats que tenia com a objectiu la construcció d'una societat intercultural, fonamentada en la igualtat de drets i deures de les persones, i que incidia en la convivència i en la superació de l'exclusió social. Actualment participen al Programa els ajuntaments de Torelló, Sant Vicenç i Sant Pere de Torelló; tot i que algunes actuacions han estat modificades, encara manté els mateixos objectius.

Dos cursos més tard van començar a Vic els cursos específics per a immigrants, el curs 94-95, i progressivament es van anar iniciant cursos específics a la resta de pobles on s'impartia formació d'adults. La gran aflluència de població estrangera va fer necessària la consolidació d'una oferta de cursos d'acollida; malgrat que en un principi es valorava el perill que aquest tipus de curs afavorís processos de guetització, es van considerar indispensables per atendre el gran nombre de persones que arribaven a la comarca.

Alumnes matriculats als centres i a les aules reconeguts pel Departament d'Educació Osona			
Curs	Estrangers	%	Total
2001/02	196	27	738
2002/03	316	35	891
2003/04	334	30	1.125
2004/05	299	32	927*
2005/06	589	28	2.129

* El curs 2004/05 no inclou les dades del centre de titularitat municipal
 Font: Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per la Subdirecció General de Formació d'Adults.

Què fem?

En l'actualitat, tal com es pot apreciar a les estadístiques de la formació d'adults a la comarca i en l'àmbit de tot Catalunya, la població immigrada és un dels grans usuaris de la formació d'adults. La participació està al voltant del 35%, percentatge sensiblement superior al que ocupa en el conjunt de la població. Això és degut al fet que s'ha generalitzat l'oferta de programes específics d'acollida i de català bàsic. Els continguts d'aquests cursos inclouen aspectes relacionats amb l'entorn social i cultural i donen a conèixer les característiques de la societat d'acollida per a facilitar el procés d'adaptació de les persones novvingudes. L'objectiu del primer nivell és que les persones participants adquireixin competències comunicatives inicials, i en el segon uns coneixements bàsics de la llengua catalana que els permetin desenvolupar-se de manera autòctona en la societat. Es corresponen als nivells A1 i A2 del marc europeu comú de referència per a les llengües.

Molts dels alumnes que vénen a les escoles d'adults són persones que acaben d'arribar i s'incorporen a classes de català oral per tal d'adquirir els coneixements mínims per a poder desenvolupar-se en l'entorn immediat; bona part d'ells només assisteixen als centres uns mesos, fins que troben feina. Una altra gran part dels alumnes immigrants que en l'actualitat vénen als centres de formació d'adults són persones que fa temps que estan treballant en el país i que tenen un nivell baix de formació; en molts casos, ja havien vingut a l'escola en el moment de la seva arribada però ho van deixar per motius diversos (horari, durada de les jornades...). Aquestes persones tenen més dificultats per a integrar-se i funcionar en la societat

que els acull que les persones estrangeres que tenen un nivell d'estudis més alt, i per tal de superar aquestes dificultats s'apropen als centres d'adults a la recerca de formació. Els alumnes d'aquestes característiques no s'incorporen a programes específics per a immigrants, sinó que inicien programes generals de nivell instrumental. Aquesta circumstància ha fet que en la majoria de grups d'aquest nivell sigui majoritària la població estrangera, i els autòctons representin un percentatge molt baix.

Els alumnes immigrants més joves presenten algunes característiques específiques: passen per diferents programes dels que s'imparteixen en els centres en molt poc temps i, en funció del seu nivell de formació inicial, poden passar per l'aprenentatge oral de la llengua, l'alfabetització, la preparació de proves d'accés a cicles formatius o l'obtenció del graduat en Secundària. Una part important dels alumnes joves estrangers són fills d'immigrants que han fet part de l'escolarització aquí però que no han obtingut la titulació obligatòria. Cal considerar que aquests tenen un índex de fracàs escolar més alt i se'ls ha d'oferir la possibilitat que completin la seva formació més tard, una vegada s'han incorporat al món laboral.

Als centres de formació d'adults ens trobem en unes circumstàncies similars a les de la fi dels 70: en els nivells instrumentals (primer i segon curs d'alfabetització) l'alumnat majoritari està format per persones procedents de la darrera immigració, però amb clares diferències, ja que en l'actualitat la societat és radicalment diferent: vivim en una societat multicultural, que es transforma a una velocitat vertiginosa, en la qual el coneixement i l'accés a la informació és capital i on l'esforç per crear àmbits de convivència on es pugui forjar la cohesió social és vital. A les escoles d'adults també han canviat algunes característiques de l'alumnat; s'ha fet més divers i heterogeni, però els objectius generals continuen sent els mateixos: que les persones adquireixin els coneixements, els hàbits, les habilitats, les aptituds i les competències que els permetin desenvolupar-se a nivell personal i com a ciutadans de plens drets i deures en el si de la nostra societat democràtica. La realització d'aquest objectiu és condició prèvia si volem modelar la societat del futur sobre la base d'una convivència intercultural i si volem avançar en la consolidació d'una societat cohesionada.

Per pensar

Els centres de formació de persones adultes, a més de programar l'oferta de formació adreçada a persones immigrades, haurien de tenir la flexibilitat necessària per a poder atendre la demanda específica d'aquests col·lectius. L'oferta s'hauria d'adaptar millor a les seves necessitats horàries i de mobilitat.

Cal potenciar els cursos i tallers que s'ofereixen en els centres de formació d'adults, normalment en col·laboració amb l'Administració local i entitats sense ànim de lucre, que volen ser espais de trobada, d'intercanvi de coneixements i creació entre persones de diferents orígens i autòctones. Aquests tipus de tallers i activitats ajuden a establir vincles de relació, de coneixement mutu, de contacte interpersonal i de cooperació, a partir de l'interès per realitzar una determinada activitat manual, artística o d'interès personal o col·lectiu.

La Llei d'estrangeria 8/2000 diu: "Els estrangers residents tenen dret a

l'educació no obligatòria en les mateixes condicions que els espanyols". I a continuació afegeix que "els poders públics promouran que els estrangers residents que ho necessitin puguin rebre un ensenyament per a la seva millor integració social". El caràcter no obligatori de la formació de persones adultes, siguin autòctones o immigrades, fa que tota la legislació s'hagi interpretat com a recomanacions a les administracions públiques, mai com a manaments legals explícits que han de dur a terme. Tot i que la LOGSE (art.51.1), la Llei de formació d'adults de Catalunya (preàmbul i art. 28), la comunicació de la Comissió Europea "Fer realitat un espai europeu de formació permanent" (pàg. 12) i la LOE 2/2006 afirmen que "el sistema educatiu garantirà que les persones adultes puguin adquirir, actualitzar, completar o ampliar els seus coneixements i actituds per al seu desenvolupament professional i personal", a la pràctica mai s'exigeix a les diverses administracions aquesta garantia. D'aquestes circumstàncies es pot desprendre una lectura irònica d'aquest accés a la formació no obligatòria que tenen els estrangers residents, ja que a la pràctica no tenen cap dret igual que els espanyols.

La LOE 02/2006, títol preliminar, article 5, diu: "Totes les persones han de tenir la possibilitat de formar-se al llarg de la vida, dins i fora del sistema educatiu, amb la finalitat d'adquirir, actualitzar, completar i ampliar les seves capacitats, coneixements, habilitats, aptituds i competències per al seu desenvolupament personal i professional." I més endavant afegeix: "El sistema educatiu ha de facilitar i les administracions públiques han de promoure que tota la població arribi a assolir una formació d'educació secundària postobligatòria o equivalent". Fins quan haurem d'esperar perquè aquestes intencions arribin als pressupostos de les administracions públiques? Fins quan haurem d'esperar perquè sigui una possibilitat real per a tothom?